

מנחות צד
עניין: צורת לחם הפנים

בעל הטורים ויקרא כד, ה

ה וְלִקְחָהּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עָשָׂר חֲלוֹת שְׁנֵי עָשָׂר נֵיזְוִים יִהְיֶה הַחֲלָה הָאֶחָת:

ואפית אותה. בגימטריא כמין תבה 69 פרוצה (מנחות נד: 70) ובגימטריא ספינה רקדת 70

במדבר יהודה סוף פרשת אמור

ע"ב "פליגא בה ר' חנינא אומר כמין תיבה פרוצה ר' יוחנן אמר כמין ספינה רוקדת" וברש"י ד"ה "כמין ספינה רוקדת" בסופו "ולהכי קרי לה רוקדת שמרקדת והולכת מהר", עיי"ש כל הענין ובתוס' שם. וי"ל דהנה השלחן רומז לפרנסה וכן הלחם, וחז"ל אומרים שקשין מזונותיו של אדם כקריעת י"ס, ולזה דומה הלחם כספינה רוקדת בים להעיר לנו ע"ז שקשה מזונותיו של אדם כק"ס, וכמו שהספינה רוקדת פעם קופצת למעלה ופעם למטה, כן הפרנסה אינה תלויה בהתאמצות שלו כי הכל בגזירת הבורא, ומזונותיו לפי מעשיו ורצון הבורא, פעם מושפע יותר ופעם פחות. ור' חנינא אמר כמין תיבה פרוצה, י"ל, שאם ה' השפיע לך שפע ויש לך לחם הרומז לכל צרכי סעודה, תהי' הסעודה פתוחה שגם אחרים יוכלו להכנס לתוך הלחם שלך ויהנו ממנה.

רש"י הירש פרשת תרומה שמות כה, כט

צורה זו – לדעת ר' חנינא שדעתו היינו אחד מארבעים מאורך הלחם כולו; המחזורית יותר – היא "כמין תיבה פרוצה", וצדדיו עולים באלכסון החוצה ולמעלה אל תחתית שטוחה עם שני צדדים זקופים: [עיי' שם צד: ותוספות שם]. אורכם של שני הצדדים הזקופים ביחד, היה שווה – או לדעת ר' מאיר כמעט שווה – לאורך התחתית. ובגלל הצורה הזאת, הרי שהמקום שכל לחם נתן לצורך נשיאת הלחם שמעליו, היה כשיעור המקום – או כמעט כשיעור המקום – התפוס על ידי תחתיתו שלו. דבר זה מסמל את מסירותו של אדם לחברו, מסירות נטולה כל אנוכיות. מסירות לחברו היא התנאי הבסיסי לכל שפע ורווחה: שכל אדם ירכוש עושר ויחזיק בו למען חברו לא פחות מלמען עצמו; ויפרנס את שולחן חברו באותה מידה, או כמעט באותה מידה, שהוא מפרנס את שולחן עצמו. (סמליות זו שייכת בלחם הפנים על אחת כמה וכמה לפי הדעה השנייה, "כמין ספינה רוקדת" [שם]. שכן לפי אותה דעה, אורך התחתית של כל לחם אינו אלא עובי אצבע, ויעוד, בנוסף על כך שהלחמים נאפים בצורה מסוימת, הם נאפים בזוגות: "נאפות שתיים שתיים ובדפוס" (מנחות צד.). בסך הכל מכינים שנים עשר לחמים (כנגד שנים עשר שבטי ישראל), ומסדרים אותם בשולחן בשתי מערכות שוות, זו לצד זו (עיי' שם צח.). נמצא שהמידה, הצורה, ההכנה והסידור של הלחמים כולם נושאים באופן ברור את חותם האחוה.

